

Jack og bønnestengelen

Det var en gang en fattig enke som hadde en eneste sønn kalt Jack, og en ku kalt Melkehvit. Og alt de hadde å leve av var melken som kuen gav hver morgen som de brakte til markedet og solgte. Men en morgen gav ikke Melkehvit noe melk, og de visste ikke hva de skulle gjøre.

«Hva skal vi gjøre, hva skal vi gjøre?» sa enken og vred sine hender.

«Vær med godt mot, mor. Jeg skal dra og finne arbeid et sted», sa Jack.

«Vi har prøvd det før, og ingen ville ha deg», sa hans mor; «vi må selge Melkehvit og gjøre noe med pengene, starte en butikk eller noe.»

«Ja vel, mor», sa Jack. «Det er markedsdag idag, og jeg skal snart få solgt Melkehvit, og da skal vi se hva vi kan gjøre.»

Så han tok kuens grime i sin hånd og dro av gårde. Han hadde ikke gått langt før han møtte en underlig gammel mann som sa til ham: «God morgen, Jack.»

«God morgen til deg», sa Jack, og lurte på hvordan han visste hans navn.

«Vel, Jack, og hvor er det du er på vei?» sa mannen.

«Jeg er på vei til markedet for å selge denne kua her.»

«Å, du ser ut til å være rett fyr til å selge kuer», sa mannen. «Jeg lurer på om du vet hvor mange bøkker fem utgjør?»

«To i hver hånd og en i munnen», svarte Jack, så skarp som en nål.

«Du har rett», sa mannen, «og her er de derre bønnene.» Han dro da ut av sin lomme et antall merkelige bøkker. «Siden du er så smart», sa han, «har jeg ingenting imot å gjøre et bytte med deg – din ku for disse bønnene.»

«I alle dager!» sa Jack. «Det hadde du vel likt?»

«Ah, du vet ikke hva disse bønnene er», sa mannen. «Hvis du planter dem over natten, vil de innen morgenen vokse rett opp til skyene.»

«Virkelig?» sa Jack. «Er det så?»

«Ja, det er så, og hvis det ikke skulle være sant kan du få kuen tilbake.»

«Akkurat», sa Jack, gav ham Melkehvits grime, og la bønnene i lomma.

Jack gikk hjem igjen, og siden han ikke hadde gått veldig langt var det ikke en gang skumring innen han nådde døra.

«Hva skjer, Jack?» sa hans mor. «Jeg ser du ikke har Melkehvit, så du har solgt henne. Hvor mye fikk du for henne?»

«Det gjetter du aldri, mor», sa Jack.

«Nei, du sier ikke det. Flink gutt! Fem pund, ti, femten, nei – det kan ikke være tyve.»

«Jeg sa du ikke ville gjette, hva sier du til disse bønnene; de er magiske, plant dem over natten og –»

«Hva!?» sa Jacks mor. «Har du vært slik en tosk, slik et fjols, slik en idiot, å gi bort vår Melkehvit, den beste melkekuen i sognet, og med førsteklases kjøtt også, for et sett usle bøkker? Ta den! Ta den! Ta den! Og når det gjelder de fantastiske bønnene, her går de ut av vinduet. Og gå nå rett til sengs. Ikke en dråpe skal du drikke, og ikke en bit skal du svelge denne natten.»

Så Jack gikk ovenpå til sitt lille rom på loftet, og trist og lei var han, det var sikkert, like mye for sin mors skyld som for tapet av kveldsmat.

Til sist falt han i søvn.

Da han våknet opp så rommet merkelig ut. Solen skinte inn deler av det, og allikevel var resten ganske mørk og skyggefull. Så Jack hoppet opp og kledde seg og gikk til vinduet. Og hva tror du han så? Jo, de bønnene hans mor hadde kastet ut av vinduet og ned i hagen, de hadde vokst opp til en stor bønnestengel som gikk opp og opp og opp til den nådde skyene. Så mannen snakket altså sant allikevel.

Bønnestengelen hadde vokst opp ganske nærme Jacks vindu, så alt han trengte å gjøre var å åpne det og hoppe opp på bønnestengelen, som var gjort lik en stor sammenflettet stige. Så Jack klatret og han klatret og han klatret og han klatret og han klatret og han klatret helt til han nådde skyene. Og da han kom dit fant han en lang bred vei som gikk rett som en pil. Så han vandret langs og han vandret langs og han vandret langs til han kom til et stort høyt hus, og ved dørstokken var det en stor svær høy kvinne.

«God morgen, frue», sa Jack, ganske så høflig. «Kunne du være så snill å gi meg noe frokost?» For han hadde ikke hatt noenting å spise vet du, natten før, og var så sulten som en jeger.

«Det er frokost du ønsker, ikke sant?» sa den store svære høye kvinnen. «Det er frokost du vil bli om du ikke kommer deg bort herfra. Min man er en rise, og det er ikke noe han liker bedre enn grillet gutt på ristet brød. Du bør komme deg videre, for han kommer snart.»

«Å, vær så snill frue, gi meg noe å spise, frue. Jeg har ikke hatt noe å spise siden igår morges, det er virkelig sant, frue», sa Jack. «Jeg kan like gjerne bli grillet som død av sult.»

Vel, risens kone var ikke av slikt et ille slag allikevel. Så hun tok Jack inn på kjøkkenet og gav ham en slump brød og ost og en kanne med melk. Men Jack hadde ikke spist opp halvparten før tramp! tramp! tramp! hele huset begynte å riste ved lyden av at noen kom.

«Bevare meg vel! Det er min gamle mann», sa risens kone. «Hva i all verden skal jeg gjøre? Her, kom fort og hopp inn her.» Og hun lukket Jack inn i ovnen akkurat idet risen kom inn.

Han var en stor en, det var sikkert. I sitt belte hadde han tre kalver hengende etter hælene, og han løsnet dem og kastet dem ned på bordet og sa: «Her, kone, stek meg et par av disse til frokost. Ah, hva er dette jeg lukter?»

Fe – fi – fo – fam

Jeg lukter blod av en engelsk mann

Er han levende eller død

hans ben skal kvernes til mitt brød.»

«Vrøvl, kjære», sa hans kone. «Du drømmer. Eller kanskje du lukter restene av den lille gutten du likte så godt under gårsdagens middag. Her, gå du og vask deg og rydd opp, og så snart du kommer tilbake vil din frokost være klar til deg.»

Så risen gikk bort, og Jack skulle akkurat til å hoppe ut av ovnen og løpe av gårde da kvinnen ba ham ikke gjøre det. «Vent til han sover», sa hun. «Han tar seg alltid en lur etter frokost.»

Vel, risen hadde sin frokost, og etter det gikk han til en stor kiste, tok ut et par poser med gull og satt seg ned for å telle dem, helt til hans hode til slutt begynte å nikke, og han begynte å snorke til igjen hele huset ristet.

Da listet Jack seg på tåspissen ut av ovnen, og da han passerte risen tok han en av posene med gull under armen sin, og avgårde føk han til han kom til bønnestengelen, og han kastet ned sekken med gull, som selvfølgelig falt ned i hans mors hage, og så klatret han nedover og nedover helt til han kom hjem, og fortalte sin mor og viste henne gullet og sa: «Vel mor, hadde jeg ikke rett angående bønnene? De er virkelig magiske, ser du.»

Så de levde på posen med gull en stund, men til slutt var det ikke mer igjen, så Jack bestemte seg for å prøve sin lykke en gang til på toppen av bønnestengelen. Så en fin morgen stod han opp tidlig, og gikk opp på bønnestengelen, og han klatret og han klatret og han klatret og han klatret og han klatret til han til sist kom på veien igjen, og kom til det store høye huset han hadde vært i tidligere. Ganske riktig, der stod den store svære høye kvinnen ved dørstokken.

«God morgen, frue», sa Jack, så frimodig som få. «Kunne du ikke være så god å gi meg noe å spise?»

«Gå bort, gutten min», sa den store høye kvinnen, «ellers vil min mann spise deg opp til frokost. Men er ikke du den unge mannen som var her en gang før? Visste du at den samme dagen savnet mannen min en av sine poser med gull.»

«Det er merkelig, frue», sa Jack. «Det kan være jeg kunne fortalt deg noe om det, men jeg er så sulten at jeg ikke klarer å tale før jeg har fått noe å spise.»

Vel, den store høye kvinnen var så nysgjerrig at hun tok ham inn og gav ham noe å spise. Men knapt hadde han begynt å gumle den, så sakte han kunne, da tramp! tramp! tramp! hørte de kjempens fottrinn, og hans kone gjemte Jack bort i ovnen.

Alt hendte slik det hadde før. Inn kom risen slik han gjorde før og sa: «Fe – fi – fo – fam», og hadde tre stekte okser til frokost. Så sa han: «Kone, bring meg den høna som legger gyldne egg.» Så hun brakte den, og risen sa: «Legg», og den la et egg av bare gull. Og da begynte risen å nikke med hodet, og å snorke til hele huset ristet.

Da krøp Jack ut av ovnen på tåspissene og tok tak i den gyldne høna, og var av gårde før du kunne si «Jack Robinson.» Men denne gangen gav høna fra seg et kakkell som vekket risen, og akkurat idet Jack kom seg ut av huset hørte han ham rope: «Kone, kone, hva har du gjort med min gyldne høne?»

Og konen sa: «Hva, min kjære?»

Men det var alt Jack hørte, for han skyndte seg av gårde til bønnestengelen, og klatret ned som fra et brennende hus. Og da han kom hjem viste han sin mor den praktfulle høna og sa «Legg» til den; og den la et gyllent egg hver gang han sa «Legg».

Vel, Jack var ikke fornøyd, og det tok ikke lang tid før han bestemte seg for å prøve sin lykke igjen der oppe på toppen av bønnestengelen. Så en fin morgen stod han opp tidlig, og gikk opp på bønnestengelen, og han klatret og han klatret og han klatret og han klatret til han kom til toppen. Men denne gangen visste han bedre enn å gå rett til risens hus. Og da han kom nære ventet han bak en busk til han så risens kone komme ut med et spann

for å hente noe vann, og så krøp han inn i huset og gikk opp i kobberkjelen. Han hadde ikke vært der lenge før han hørte tramp! tramp! tramp! som før, og inn kom risen med sin kone.

«Fe – fi – fo – fam, jeg lukter blod av en engelskmann», ropte risen ut. «Jeg lukter ham, kone, jeg lukter ham.»

«Gjør du, kjære?» sa risens kone. «Hvis det skulle være den lille rakkeren som stjal ditt gull og hønen som la gyldne egg, har han sikkert gått inn i ovnen.» Og de begge skyndte seg til ovnen. Men Jack var ikke der, heldigvis, og risens kone sa: «Der er du igjen igang med din fe – fi – fo – fam. Selvfølgelig er det den gutten du fanget sist kveld som jeg stekte for deg til frokost. Hvor glemsom jeg er, og hvor uforsiktig du er som ikke kan kjenne forskjellen mellom en levende en og en død en.»

Så risen satt seg ned til frokosten og spiste den, men tidt og ofte mumlet han: «Vel, jeg kunne ha sverget –» Og så reiste han seg opp og søkte spiskammerset og skapene, og alt, bare flaks at han ikke tenkte på kobberkjelen.

Etter at frokosten var over ropte risen ut: «Kone, kone, bring meg min gyldne harpe.» Så hun brakte den og satte den på bordet foran ham. Så sa han «Syng!» og den gyldne harpen sang særdeles vakkert. Og den fortsatte å synge helt til risen falt i søvn, og han startet igjen å snorke som torden.

Så løftet Jack kobberlokket veldig stille og kom seg ned lik en mus, og krøp på hender og knær til han kom til bordet, hvor han reiste seg, og grep fatt i den gyldne harpen og føk med den mot døren. Men harpen ropte ut ganske høyt: «Mester! Mester!» Og risen våknet opp akkurat i tide til å se Jack løpe av gårde med hans harpe.

Jack løp så fort som han kunne, og risen kom fykende etter, og han ville snart ha fanget ham hadde bare ikke Jack begynt å dukke unna ham litt og visste hva han gjorde. Da han kom til bønnestengelen var risen ikke mere en tyve meter ifra da han plutselig så Jack bare forsvinne, og da han kom til enden av veien så han Jack under klatre nedover for livet. Vel, risen ønsket ikke å overgi seg til en slik stige, og han stod og ventet slik at Jack fikk et forsprang. Men akkurat da ropte harpen «Mester! Mester!» og risen svingte seg ned på bønnestengelen, som ristet under hans vekt.

Ned klatret Jack, og etter ham klatret risen. På denne tiden hadde Jack klatret nedover og nedover og nedover til han var nesten hjemme. Så han ropte ut: «Mor! Mor! Bring meg en øks, bring med en øks.» Og hans mor skyndte seg ut med en øks i sin hånd, og da hun kom til bønnestengelen stod hun bom stille av frykt, for der så hun risen akkurat komme ned under skyene.

Men Jack hoppet ned og tok tak i øksen, og gav et hugg mot bønnestengelen som kuttet den halvt i to. Risen kjente bønnestengelen riste og dirre, så han stoppet for å se hva som foregikk. Da gav Jack enda et hugg med øksen, og bønnestengelen var kuttet i to og begynte å falle over. Da falt risen ned og ødela sin krone, og bønnestengelen kom fallende etter.

Da viste Jack sin mor hans gyldne harpe, og ved å vise denne og å selge sine gyldne egg, ble Jack og hans mor veldig rike, og han giftet seg med en fantastisk prinsesse, og de levde lykkelige til sine dagers ende.

Ordforklaringer

- grime: Et sett av rep og tau man legger på hodet til hesten eller kua for å lede dem rundt
- sogn: Et mindre distrikt med sin egen kirke og prest
- rise: Stor kjempe som spiser mennesker. På engelsk er det «ogre».
- meter: På engelsk er det tyve «yards» (0,9144 m), som egentlig vil tilsvare litt over 18 meter.

Lastet fra:

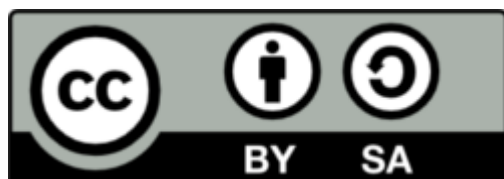
EventyrForAlle.no

Engelsk folkeeventyr, samlet av Joseph Jacobs (1854-1916).
(Offentlig eiendom - public domain)

Original tittel: Jack And The Beanstalk

Norsk oversettelse: Karl-Robert Rønning

Basert på "Jack And The Beanstalk" fra [English Fairy Tales \(1890\)](#).

Dette verket er lisensiert under følgende Creative Commons lisens: Navngivelse-DeLPåSammeVilkår 4.0 Internasjonal. For å se en kopi av denne lisensen, besøk <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>.

Illustrasjoner: "WC", ukjent illustratør

Antatt: Offentlig eiendom - public domain. Ta kontakt om du har informasjon.